

Etyk prosessista organisaatioksi

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi (ETYK) käsitettiin aluksi 1970-luvulla avoimeksi prosessiksi, joka kehittyisi tilanteen vaatimusten mukaan yhteisillä päätöksillä. Helsingin päätösasiakirjassa määritettiin vain keskeiset periaatteet ja sovittiin seurantakokousten järjestelmästä.

Pariisissa marraskuussa 1990 pidetyssä huippukokouksessa päätettiin luoda jo eräitä vakinaisia elimiä, muun muassa pieni sihteeristö, konfliktinestokeskus ja vaalien valvonnasta vastaava yksikkö. Helsingin konferenssissa 1992 asetettiin päämääräksi organisaatio, jolla olisi kiinteä rakenne ja selvästi määritetyt toimivaltuudet. Budapestissa vuonna 1994 tehtiinkin päätös prosessin muuttamiseksi organisaatioksi nimeltä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Organization for Security and Cooperation in Europe, OSCE). Se aloitti toimintansa seuraavan vuoden alussa.

Voidaan arvioida, että Etyk-prosessi kykeni merkittävästi vaikuttamaan kylmän sodan päättymiseen lähes rauhanomaisesti. Pariisissa 21.11.1990 allekirjoitettu Uuden Euroopan peruskirja kuvasti läntisten aatteiden voittoa, mutta myös Neuvostoliitto hyväksyi tuolloin asiakirjaan otetut periaatteet. Toisaalta Varsovan liiton ja lopulta myös Neuvostoliiton hajotessa vuonna 1991 kylmän sodan perustava asetelma oli jo kadonnut, ja Etykin toiminta oli sovittava uusiin olosuhteisiin.

Kylmän sodan jälkeiset vuodet ravistelivat Euroopan yhtenäisyyttä erityisesti Balkanilla ja Kaukasiassa. Etykin muuttaminen organisaatioksi ei ratkaissut sen ongelmia niiden alueiden konfliktien hallinnassa, eikä muillakaan organisaatioilla ollut siinä suhteessa juuri parempaa menestystä.

Ety-järjestön rooliksi vakiintui toiminta YK:n alueellisena turvallisuusjärjestönä lähinnä määrittämällä yleisesti normeja ja valvomalla vaaleja. Sen sijaan konfliktien estämisen ja hallinnan operatiivisena johtelimenä sen rooli jäi vähäiseksi. Huolimatta päätöksenteon säilyttämisestä konsensus-periaatteella Venäjä joutui myöntymään sille epämieluisiin ratkaisuihin useissa kiistakysymyksissä. Se alkoi suhtautua kriittisesti Etyjin toimintaan entisen Jugoslavian alueella ja Kaukasiassa syyttäen järjestöä asettumisesta länsivaltojen intressien edistäjäksi.

Lännessä, erityisesti Yhdysvalloissa, alettiin toisaalta vähätellä Ety-järjestön arvoa muissa kuin vaalien valvontatehtävissä. Tähän liittyi yleisemminkin aseidenriisunnan ja asevalvonnan merkityksen väheneminen kylmän sodan jälkeisessä tilanteessa. Pariisin huippukokouksen 1990 aikaisesta hyvästä tunnelmasta ei vuosikymmenen lopulla ollut enää paljon jäljellä. Etykin muuttaminen prosessista organisaatioksi ei voinut kohottaa sen arvostusta ja parantaa tehokkuutta kollektiivisen turvallisuuden tuottajana, kun poliittinen tilannekehitys ei muuten sitä suosinut.

Lähteet: ETYK. Uutta Eurooppaa koskeva Pariisin peruskirja, Pariisi 1990, Ulkoasiainministeriön julkaisusarja 3/91, s. 21 - 23.

Internet: www.osce.org; https://fi.wikipedia.org/wiki/Euroopan_turvallisuus-ja_yhteisty%C3%B6j%C3%A4rjest%C3%B6; http://en.wikipedia.org/wiki/Organisation_for_Security_and_Co-operation_in_Europe; <http://www.finnland.at/public/default.aspx?nodeid=49070&contentlan=1&culture=fi-FI>; <http://www.osce.org/odihr/elections/14304>; <http://www.osce.org/cpc/13717?download=true>